

Informatiu Cultural de Marratxi

DIRTIFULLA

agost del 1985

N° 41

Especial PERE SUREDA

EDITORIAL

PREMIS PREMSA FORANA

Arribà l'adjudicació dels Premis, en la seva segona edició, i ens va sorprendre agradablement el veredict: dos premis a la nostra Carmina Burana i un al també col·laborador Ramon Turmeda, que celebrem igualment encara que sigui pels magnífics escrits publicats en el Felanitx. Enhorabona als tres així com també als demés premiats: Miquel Mut Puigserver i Miquel Mut i Fullana, de la revista Llucmajor.

Volem agrair la deferència del jurat que, en general, també volem fer extensiva a la resta de la Premsa Forana pel manteniment constant de la il·lusió i la lluita informativa que compartim dia a dia. Gràcies a tots. Enhorabona a tots.

LA PREMSA FORANA A LA FIRA DEL LLIBRE

De positiva s'ha de qualificar la participació de l'agrupació de publicacions foranes a la Fira, al mateix temps que s'ha d'aplaudir la iniciativa de l'organització que cedí un espai per nosaltres. Un detall oscur fou la inclusió de determinades obres que no tenien res que veure amb l'Associació i que ocupaven un lloc que, per ventura, no era el seu. Coses així, juntament amb altres de més importància, suposam que se tractaran en el proper Congrés.

L'AJUNTAMENT DE MARRATXI I PORTULA

Ni ens ha arribat l'esperada subvenció, ni ens han comunicat res oficialment ni vàrem aclarir res quan anàrem a veure què passava: ni el batle ni el regidor de cultura foren localitzats. No sabem si començar a pensar que eren certes les veus que el darrer mes qualificàvem de "males llengües" en aquest mateix espai. Si realment ens han negat la subvenció i, ademés, no ens ho han comunicat, hi haurà per fer una sèrie de reflexions i dir quatre paraules que corresponguin a la realitat.

La Redacció

la portada d'aquest mes

"El pintor mallorquí Pere Sureda, fill de Pilar Montaner (també pintora) i de Joan Sureda, nasqué a Valldemossa el 28 de febrer de 1.909, "ignor-deia ell mateix- si per només aquesta circumstància ja no se'm pot titllar d'autodidacte".

Col·laborador de "La Codorniz", "La Almudaina de Balears" i altres publicacions humorístiques, va fer famós el seu personatge En Calafat, que durant alguns anys aparegué a "Diario de Mallorca", protagonitzant els acudits que, entre altres coses, feien referència a la situació política i social dels anys difícils de la "Oprobiosa".

(Segueix a la pàgina 9)

Per què no
en la
NOSTRA
llengua

**yo cuido
nuestro mar
a toda costa**

Potser que la intenció sigui bona del tot, però Qui cuida la NOSTRA llengua...?

BEN FET !

Encara que no sigui la foto "oficial" aquest dibuix vos servirà per fer-vos idea com ha millorat el cabaneter "Ca'n Carrió".

4 DE FRESQUES

CREADA LA COMISSIO DE GOVERN.

Amb motiu de l'entrada en vigor de la nova Llei de Règim local, el nostre Ajuntament ha nomenat la Comissió de Govern, que a partir d'ara regirà l'Ajuntament, i tal com han fet altres ajuntaments han deixat fora de la mateixa a tots els membres de l'oposició, aquesta comissió de Govern està formada per:

Antoni Montilla Peinado
Joan Juan Ramis
Joan Cardona
Caterina Canyelles.
I naturalment el Batle Guillem Vidal.

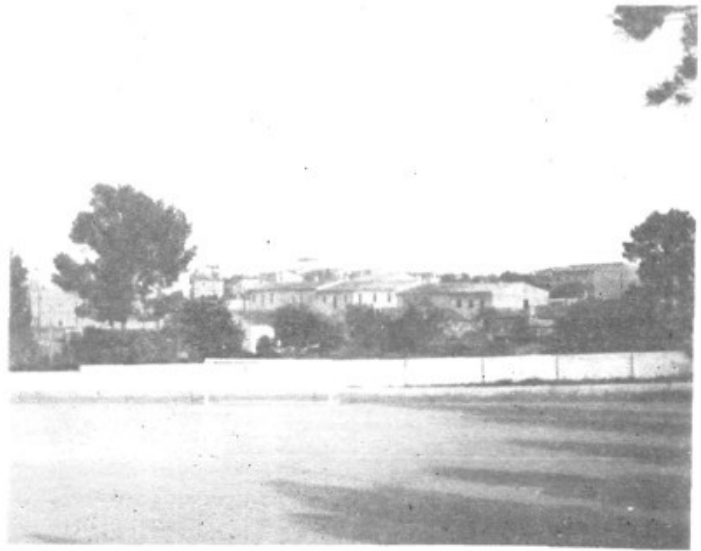

INAGURACIO AMPLIACIO CASA DE LA VILA.

Amb motiu de les Festes de Sant Marçal, va tenir lloc la inauguració de les obres d'ampliació de la Casa de la Vila, després de la visita del President Albertí a Sant Marçal, se varen traslladar a la Casa de la Vila, on visitaren l'ampliació amb la nova sala de juntes, en motiu d'aquesta inauguració hi havia exposats quadres de pintors locals, un pic acabats els parlaments de rigor, s'oterí un refrigeri als assistents.

FESTES DEL CARME.

Organitzat pel quintos 86, i també per les quintes, això va esser novetat a Pòrtol, es varen dur a terme les festes patronals de Ntra. Sra. del Carme patrona de Pòrtol, varen esser unes festes populars al cent per cent, amb ball de bot, comèdia i com no, revetla de ball, lo que va fallar va esser l'actuació d'una coral, que a darrera hora l'Ajuntament li va fer suspendre l'actuació per qüestions de mala organització.

PRESENTACIO DEL C.E. MARRATXI.

El dissabte de Sant Jaume el C.E. Marratxí, que després de quinze anys ha retornat a la primera regional, va fer la seva presentació en públic.

Aquesta va tenir lloc a la plaça de la Constitució, on hi hagué pa, botifarrons, llangonissa, coca amb verdura i trampó, així com l'actuació d'una orquestra que animà l'ambient.

La lliga començara el dia 8 de setembre, però abans podrem veure l'equip al torneig del Siurèll.

FESTES DEL PLA DE NA TESA.

Seran per Sant Bertomeu. El programa encara no se sap, però s'esta confeccionant. Se diu si hi duran en Xesc Forteza.

ACTUACIO DE LA CORAL.

En lloc de venir El Taller, el dissapte de Sant Jaume ho va fer Els Ocells. Un pic més se va yeure la mala planificació de l'Ajuntament ja que hi tornà ha ver coincidència d'horaris amb la festa del Marratxí. La Coral va actuar en família mentre la gent ballava i cantava a la plaça dela Constitució.

GRAN ACTUACIO D'AIRES DEL PLA A BURGOS.

Tal i com vàrem informar el passat mes, el grup "Aires del Pla de Marratxí" va anar al IX Festival Internacional de Folklore "Justo del Rio", on va tenir una gran actuació varen ser rebut per l'Ajuntament al Monestir de Sant Joan, on els feren donació d'un quadre de la Catedral de Burgos, també tengueren una actuació fora de concurs a la presó d'aquella localitat castellana.

A la foto el xinès participant a aquest festival.

NOVA BIBLIOTECA MUNICIPAL.

Amb motiu de la firma del conveni amb el C.I.M. pel Centre Coordinador de Biblioteques, s'ha acordat crear una nova biblioteca pública, que estarà al centre d'EGB "Blanquerna" del Pont d'Inca Nou, esperem i desitjam, que no es redueixqui, a aixó una obertura d'una nova biblioteca per després oblidarla com ha passat en la de Pòrtol.

OBSEQUI DE "SA NOSTRA".

La Caixa d'Estalvis "Sa Nostra", ha donat un ordenador Sinclair de 16K, al col·legi "Costa i Llobera". Lo que millora la formació dels alumnes en aquest camp tan important en el futur com és la informàtica.

Miquel Bosch

Un Poc de Tot

ANIVERSARI DEL SOLLER

Per a celebrar el centenari d'existència del popular setmanari s'organitzaren diversos actes als quals fou convidada la resta de la Premsa Forana. Parlaments, discursos, plaques, agraïments i felicitacions a les quals hi afegim la nostra.

PUBLICACIONS REBUDES

La economia de Balears a la hora de la CEE. Realitzat per un equip d'economistes sota la direcció de Juan Antonio Payno i editat conjuntament pel Govern Balear i el Banco Exterior de España.

La lluita per l'Autonomia de les Balears, de Romà Pinya Homs. Aquesta edició de l'O.C.B. suportada pel CIM, contempla, des d'una perspectiva històrica, l'inici i evolució del sentiment autòndmic, així com les diferents passes que s'han fet per assolir-lo a través dels diferents avantprojectes i projectes d'Estatut.

coses de música

MOSTRA DE PIANISTES DE MALLORCA

Està prevista entre el 4 i el 8 de setembre a Son Marroig. La finalitat és recaptar fons per poder adquirir un nou piano de cua.

MUSICA NOSTRA A CASTELLA

Els nostres coneguts amics, a finals d'agost, van -ni més ni manco- a l'Universitat Complutense de San Sebastian de los Reyes. A partir d'ara els madrilenys aniran de jota!

NOU DISC DE SIS SOM

El passat 23 de juliol en els jardins de la Misericòrdia tengué lloc la festa de presentació de tres i dos sis, darrera mostra de la feina d'aquest grup. Esperam poder-vos-el comentar amb detall el proper mes. Fins llavors.

Dos caires ben diferenciats presenta aquestes dates el nostre camp. Per una part hi ha el positiu, qual són el bons preus alcançats pels grans, ovelles, fruita i ses esperades de s'ametla i garrova. Dins lo negatiu, és el ditxós aixut, molt de sol i altes temperatures i la ja llastimosa falta de pluges, fa que molts d'arbres se morin, es pous se sequin i s'aigua torni salinosa. O sigui un panorama, més bé llastimós, que tan sol ses pluges ho podran arreglar.

SA MANCA D'AIGUA.- Se va agravant cada dia, degut en gran part, com hem dit abans, a sa falta de pluges, pero també es deu, a què cada dia s'estant traspasant l'ús agrari de l'aigua en favor del consum de la població, especialment del sector turístic i de la segona vivenda, entre noltros, sa case ta a vorera de la mar o dins el centre de l'illa. Això està duent una especialització de gent que se dedica a comercialitzar aquest líquid, aprofundint els pous amb un major cost llevant l'aigua als pagesos, que cada dia, veuen com se minven els seus pous i cada vegada te més necessitat d'aprofundir en lo que està entrant dins la mecànica, ja actual, d'unes factures més altes d'electricitat i l'aigua menys bona. Estau segurs de què si ses pluges no tornen amb abundància a Mallorca, hauran de canviar moltes de coses i especialment el nostre camp.

SES COOPERATIVES.- El Ministeri d'Agricultura, a partir d'aquest estiu i tot l'any que ve, organitzarà cursos informatius de gerents i socis cooperatius per aconseguir que aquestes societats asselesquin un alt grau de madures a sa seva gestió. Ja que el citat organisme, pensa que les Cooperatives, son entitats comercials com una altra i potser tan competitives com les demés. La filosofia principal del Ministre Romero està en què pels agricultors i ramaders es l'única manera de conservar tot el valor dels productes seus, ja que s'eliminen els intermediaris arribant des del productor al consumidor i si no se fa així, desapareix tot interès en fer conservar una cooperativa.

S'AMETLA I SA GARROVA.- De moment, exceptuant la falta d'aigua pels arbres, com hem dit abans, les notícies no poden ser millors, sa demanda se preveu molt bona i conseqüentement el seus preus. Més lo que vos volen recordar està en què l'entrada a la C.E.E. nos facilitarà sa rendabilitat d'aquest productes, acompanyat d'una sèrie de mesures imprescindibles, com són fer una millora i unificació de l'actual plantació, actualment molt vella i massa diferenciada de varietats, ja que a una mateixa finca, solen coexistir diferents grans, de qualitat i acceptació, això, fa un quants anys que es repeteix i a lo millor, ja estau farts de sentir aqueta cançoneta, però és que, no hi ha altra sortida. Després venen ses queixes.

MARRATXI I LES CASETES "DE APEROS".-

El nostre terme i les seves terres "són molt productives" pels especuladors, venedors i Ajuntament, des de que s'ha posat de moda sa segona vivenda o primera, segons se miri, a més de que s'empra per fardar o fer sa torradeta els diumenges amb sos amics o família. Ara és un negoci, però dins pocs anys, si no se li posa reme, sera la ruina de la agricultura del terme i un problema de serveis i control per l'ajuntament de torn. Saben que ara no seria, a lo millor rentable "electoralment xerrant" s'entén, manco seria entès per una minoria important a curt temps - numèricament, però no de qualitat - a termini mitjà per la majoria, si si li expliquen, perquè a llarg temps, no importarà explicar a ningú. Serà massa palpable i tard.

UNA DE BONA.- La Conselleria d'Agricultura ha disposat una sèrie d'ajudes pels pagesos que se junten davant l'excesiva parcelació de les finques i sa seva baixa rendabilitat. A noltros no ens han arribat quines són concretament aquestes ajudes, però els interessats es poden dirigir a la mencionada Conselleria, on l'informaran. Segons siguin exactament aquestes ajudes, la consideram una mesura encertada i primordial per canviar una cosa tan necessària, com aquesta irracional i anti econòmica explotació agrícola, heredades d'un altre temps molt diferent.

XISCO.

cada lector...

un subscriptor.

CURSET D'INTRODUCCIÓ A LA NATURA

LA GARRIGA DE SON CAULELLES

A la vertent septentrional del turó de Pòrtol i Sa Cabaneta trobam una de les zones més interessants de Marratxí, ja no sols des del punt de vista ecològic sinó també històric i arqueològic. En aquest capítol tractarem de veure la importància de la flora d'aquesta zona, però seria necessari que en pròxims números de *Pòrtula* algú ens il·lustràs sobre els monuments arqueològics que hi ha a Son Caulelles.

La garriga de Son Caulelles es caracteritza per ser una de les zones més àrides de Mallorca, comparable en molts d'aspectes a la Marina de Lluçmajor, de la qual en realitat és una continuació i la vegetació d'ambdues molt similar, si bé la nostra té menys influència marina.

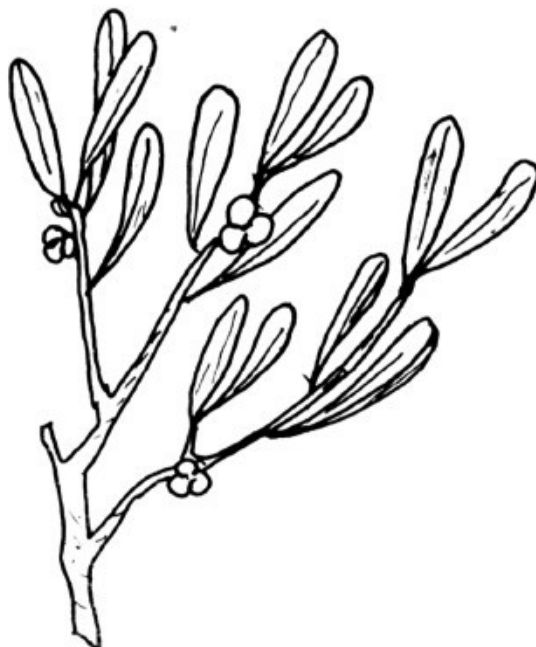
El clima, el sòl i la història són factors que han tingut incidència a l'hora d'establir la seva vegetació a base de matolls de baixa altura que constitueixen un estrat de difícil penetració. El sòl generalment és molt poc profund, incapaç, per tant, de retenir i absorbir aigua; sols allà on la roca mare es troba a suficient profunditat poden créixer arbres com el pi, l'olivera o el garrover, els quals s'extenen de forma aïllada per tota la zona.

Florísticament podem definir la garriga de Son Caulelles com una comunitat oberta i aromàtica, amb matolls sempre verds acompanyats de nombroses i petites plantes anuals. Es per tant una comunitat xèrica, és a dir adaptada a la sequetat.

Si el sòl és un dels factors que dona aridesa a la zona, un altre és la seva orientació cap el migjorn, cosa que suposa un alt grau d'ensolació i, per tant, d'evaporització. Finalment, el clima tampoc no és massa benigne, ja que una precipitació anual de 300 ml. és inferior a la mitja de la major part de l'illa. Altres dades climàtiques són la temperatura mitja anual, que és de 17° C i el predomini d'oratges de migjorn i de ponent que alivien una mica la sequetat, ja que solen ser boirosos.

La incidència de la història la podem intuir pels testimonis de la seva vegetació. La presència de figueres i ametllers dona peu a pensar en una antiga explotació agrícola de la zona. Temps passats, quan l'home s'aconhortava just en no tenir manca de "sopes", probablement els seus pobres recursos varen ser explotats raonablement, però quan per mor del progrés esdevingué més ambiciós, va voler explotar aquest terreny de forma abusiva fins que va decidir que li donava suficient i el va abandonar. Avui, només es cultiven petites parcel·les allà on queda un nivell de terra suficient i mentrestant els conreus abandonats lentament recuperen una vegetació que no pot progressar més enllà del nivell arbustiu.

També l'home ha creat uns habitats especials dins la garriga de Son Caulelles; les canteres de marès que representen petites zones ombrejades que un pic abandonades se van recubrint d'una vegetació ombròfila amb plantes com l'allassa, rotgeta, moltes i llquens. Podem observar com les parets de totes aquestes canteres estan recubertes de verdet, degut a les moltes, i de tonalitats blanquinoses, a vegades d'aspecte pulverulent que són degudes a llquens. Aquests no sols abunden aquí sinó per tota la garriga, ja que són un tipus de plantes inferiors molt ben adaptats a la sequetat. Els trobam per la garriga en forma de petits coixinets sobre la terra o donant coloració vermella, taronja o blanca a totes les ro-

ESCANYA-CABRES o OLIVELLA

Matoll fàcil de reconèixer pel seu fruit ondulat de color vermell que amb el temps torna negre. Viu molt bé a superfícies rocoses i assolellades. La importància d'aquesta planta radica en què fora de les Balears només es troba a petites zones del sud d'Espanya, de França i de Còrcega.

ALL DE MORO

Planta molt característica pel seu cap floral de color rosat. A l'igual que l'allassa desprèn una forta olor d'all. Es planta freqüent per tota la garriga, sobretot a les vores dels camins i dels conreus.

ques. La seva adaptació a l'aridesa consisteix en què només viuen quan l'humitat és suficient, a l'alba i l'horabaixa, quedant la resta del dia en vida latent. Les moltes també són freqüents, però menys abundants ja que requereixen una major ombra i humitat.

Sobre les plantes arbustives i matolls, la majoria són aromàtics. Passejant per la garriga durant els mesos d'estiu (amb una branqueta de mata a sa boca per poder suportar la calor) tot d'una podem apreciar l'agradable mescladissa d'olors que caracteritza un tipus de comunitat extès per tota la zona. El romaní, l'herba de sant Ponç, l'olivarda i les estepes són, a l'esmentada garriga, les principals plantes aromàtiques.

Dos matolls també importants són l'escanyacabres i l'aladern que viuen sobretot per Son Pelat. Són dues plantes xèriques. Llur estratègia consisteix en una reducció del tamany foliar, per tenir així menys superfície de transpiració i un enduriment de les fulles, també com a protecció de l'evaporització.

L'ullastre, la mata i les esparregueres, molt abundants a la garriga de Son Caulelles, tenen així mateix aquest tipus d'adaptació. L'aladern és un petit matoll semblant a l'ullastre, amb fulles verd-oscures, de forma oval i dentades i flors groc-verdoses, aromàtiques i disposades en petits brots arrodonits.

A part de les plantes abans esmentades: ullastre, garrover, romaní, rotgeta, herba de Sant Ponç, estepa blanca i llimonenca, olivarda i aritja, conegudes d'altres capítols, són també freqüents les següents:

ESTEPA LLIMONENCA

Es una de les plantes aromàtiques més abundants a la nostra garriga. L'olor que desprèn és deu a substàncies oliàcies de les fulles. Aquestes substàncies són molt combustibles i donen a la garriga un alt perill d'incendi.

SABATETA DEL BON JESUS

Orquídia freqüent a la garriga de Son Caulelles. El label·lo de la seva flor queda disposat per rebre els insectes.

Albó. Sobretot a parcel·les que han estat cultivades o pasturades. Es una planta de tija erecte no ramificada i que porta una densa espiga de flors blanc-rosades. Seca té l'aspecte de canyet que els nins solen desarrelar per jugar a espases.

Cibollí. Semblant a l'anterior, té llargues fulles liniars.

Fonollassa o botges. Igualment abundant a conreus. Destaca molt per la seva umbel·la floral plana i de color blanc.

Ceba marina. Inconfundible per la seva espiga amb flors blanques que apareixen durant la Tardor, mentre les seves amples fulles surten durant l'Hivern.

Allassa. La podem trobar a l'ombra dels matolls i als fossars del marès. Es una planta amb tija triangular i amb un conjunt de flors blanques terminals.

Dues famílies de plantes importants que trobam a la garriga de Son Caulelles són les gramínies i les orquídiades. La primera està representada per moltes espècies, totes amb la característica flor en forma d'espigueta; fletxes, fenàs de cuques, avena i moixos, són algunes d'elles. La importància de les orquídiades es basa en què són espècies protegides per la llei. Tenim varies espècies, essent les més freqüents la sabateta del Bon Jesús, que a Menorca en diuen mosca petita, per semblança de la flor amb aquell insecte.

Per acabar podem dir que la garriga de Son Caulelles es troba en una situació estable però que tenint greus dificultats per regenerar el bosc de pins i ullastres que podria correspondre a la zona, qualsevol alteració, tal com edificacions, obertura de camins o el foc, la deixen en el mateix límit del desert i sense possibilitat de recuperació.

MIQUEL ANGEL FONT.--

La nit fosca és lluminosa
pels qui saben mirar...
el pipelleig de les estrelles.

Les il·lusions
són veles desplegadas
que ens ajuden a barquejar
la vida.

Xim d'Aixa.

MOTS AVENGUTS

Al senyor Pieres

A sa Ràdio Balear
fa dos pics que hem vengut
i ara ja hem conegut
que és es programa més brut
que aquesta emissora fa
però no és d'estranyar
perquè es qui el vol presentar
és beneit i caparrut.

Comissió de Glosadors de Pòrtol

EL MÓN de Pere Sureda

En Calafat, un homo senzill de la part forana, obria els ulls cada dia al món amb cert esglai, meravellat i a vegades confús, però conservant la ironia que feia que la vida fos divertida... El personatge d'en Pere Sureda fou a vegades censurat per la mà negra franquista perquè amb el seu dilatat cor del poble abordava les qüestions amb senzillesa prohibida.

En Calafat va servir de pont entre el poble i un món imaginat de dificultós accés; la seva creació i l'interès que despertà i ara procura, demostra l'efectivitat de la llavor sembrada pel pintor afincat a Marratxí. Escèptic - segons ell mateix es va definir

qualque pic-, irònic i tendre, costumista quasi hiperrealista, gran observador de lo quotidià, Pere Sureda passava hores al vell cafè per prendre anotacions sobre la vida, que ara romanen a l'antic molí de Sa Cabaneta.

De les llibretes guardades n'hem triat alguns troços, pàgines d'una existència dedicada a l'Art amb lletres grosses de continuïtat sensible i ment ampla. Aquest és el contingut d'un dels calaixos de l'artista on el seu solatge coneix la llum per als lectors de Pòrtula. Aquest és un dels paisatges vius del món d'en Pere Sureda...

Personatges

A les llibretes d'en Pere Sureda que són en es molí de Sa Cabaneta hi són els succeïts més inesperats que ell apuntava escrupulosament. Li ser vien, segurament, d'inspiració per les històries d'en Calafat. A un dels escrits, datat el 30-10 de 1.965 hi és, anotat dels seu puny i lletra

"Avui a s'Avenida, amb na aralina, anant a comprar verdures:

- Quaranta putes sagrades!
- Hala! No sé com no estàs empegueit!
- Ho he dit per aquesta dona no em prengui per extranjer!"

Aquesta historieta de la vida real forma part d'un llarg rosari d'anècdota, algunes dutes al pinzell que formen part del món d'en Pere Sureda.

COSAS de calafat

UN CIERTO ESNOBISMO

—Ara te posaria que Ca'n Mindano és d'extranjers i Villa Isabel és de mallorquins!
 —Troba que files molt! Com ho saps?
 —A molts d'extranjers les agrada conservar es nom primitiu mallorquí i molts de mallorquins creuen que això fa poca cosa!
 (—Ahora te apostaria que Ca'n Mindano es de extranjeros y Villa Isabel de mallorquines!
 —Pretendes atinar mucho! Cómo lo sabes?
 —A muchos extranjeros les agrada conservar el nombre primitivo mallorquí y muchos mallorquines opinan que ello es indicio de pobreza!).
 BNEBRES 16-8-68 11

Les "Coses d'en Calafat" agafaven retalls de vida, costums i somnis. Eren una anàlisi d'una societat mai criticada.

Però el personatge, a vegades ha de posar-se al coll la burocràcia incipient. La consciència popular no passa als papers; sols els transporta.

en pep mindano

Al món d'en Pere Sureda ja es veia clara la remullada televisiva. Molt abans de que les crítiques nacionals denunciassin les mires ennegulades d'una televisió anèmica, el personatge ja en sortia esquitxat de tot el que tanca la caixa nyonya. Visió de futur?.

En Pep Mirando germinava a cada lector com una segona consciència crítica. Els seus coverbos eren una vida paral·lela neta, observadora i analitzadora dels aconteixements de cada dia.

... EN PEP MINDANO jutja i declara, emet opinió i serveix de punt de referència per una societat oprimida per censures, però també sap ésser suport dels jocs. Al dibuix, el personatge inquisitiu que sempre demana explicacions i qüestiona sobre la vida, s'eleva per damunt les espatlles del seny.

entrevista

REV. CORT.

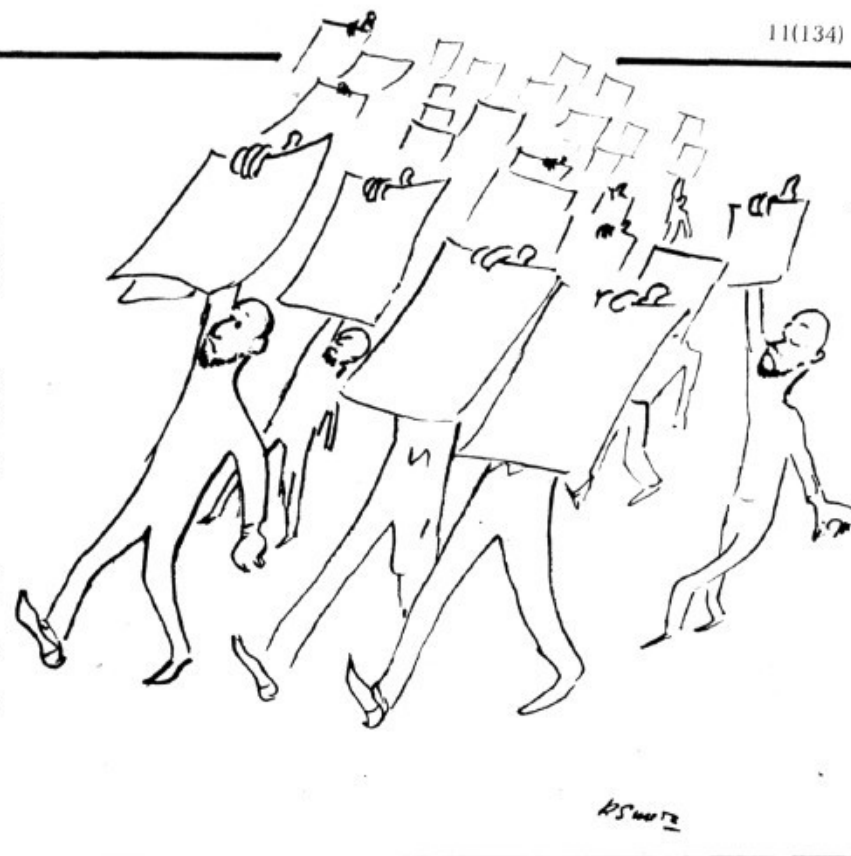
Qui és el millor humorista d'Espnyia?
 "Es una pregunta molt tallant... M'agrada Peich. En Mingote, també. Me desagrada en Forges. El trobo desorbitat. No em fa ni riure ni sonriure. Pot ésser que sigui pintor, però humorista, no ho és.

Es l'humor local a l'altura del nacional?
 "No es poden comparar. En alguns casos, sí. L'humor mallorquí és diferent, a vegades més subtil, sorneguer. De totes maneres, aquí a Mallorca no es permetria publicar alguns dels acudits que es publiquen a la Península. La censura, encara que no n'hi hagi, és molt estricta".

Què preten amb el seu humor?
 Res! A vegades, quan realitzo un dibuix penso que faré gràcia a un amic determinat. Pens en contribuir a salvar una circumstància ètica o estètica: la perspectiva d'un carrer, la qualitat d'un barri o el reflexe de la Seu a la mar...

Pens en satiritzar, per exemple, l'esclavitud o la moda.

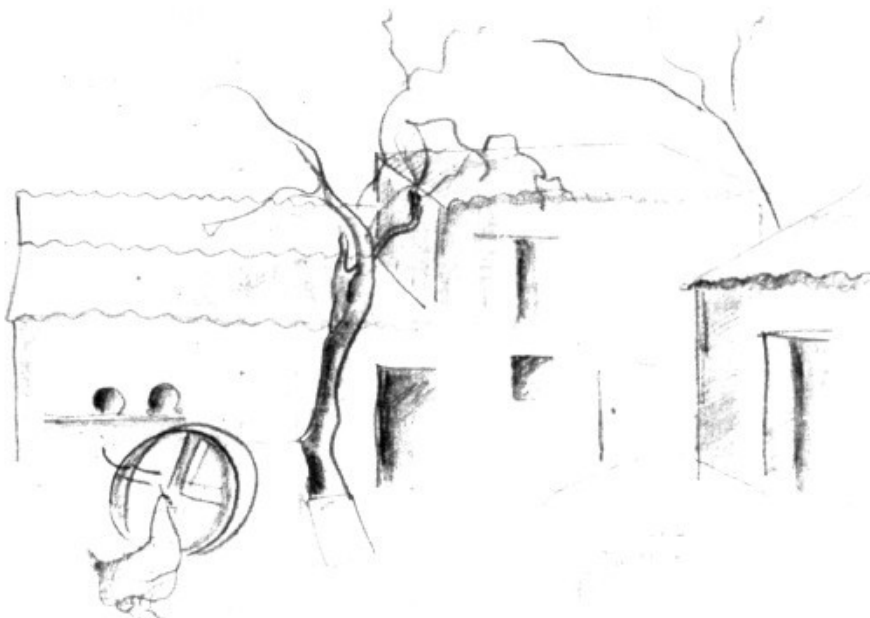
Com defineix el seu humor?
 "depèn del temps... del dia, de les circumstàncies i... de l'humor: unes vegades explosiu, altres il·lòdic desenganat; altres, benevolent".

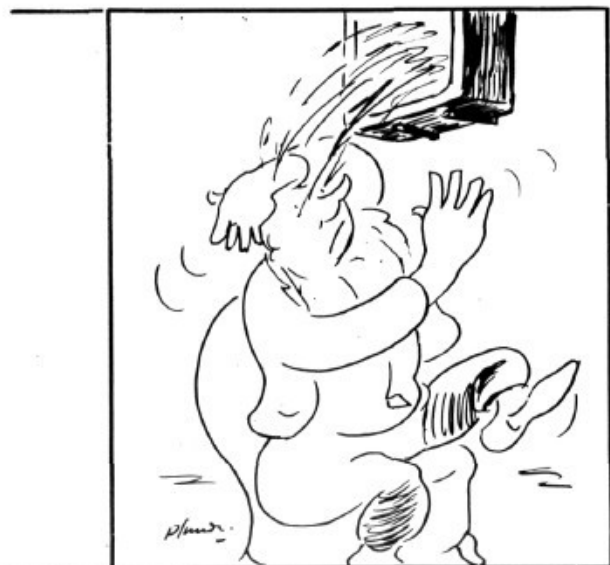
...i després dels acudits...

Els retrats d'en Pere Sureda són molt reals. Els qui coneixen la seva obra diuen que se n'amaguen de res, i que qualcú es va enfadar amb ella perquè sortien damunt el paper amb tots els defectes... Això vol dir que l'artista tenia els ulls ben oberts i una mà sincera. Això vol dir que la vida no li va contar mentides.

Pere Sureda i Montaner morí fa dos estius a Sa Cabaneta que ell va triar com a llar i món, a un molí que un dia canvià la farina per rialles i colors...

Les il·lustracions són reduccions d'originals de Pere Sureda. Agraïm a la seva família la gentilesa de deixar-nos-els. RAFEL FERRER I SANXO.--

PortHOLA!

LECTURES PEL ROCAHOUSE

+Rocahouse= lloc d'en Roca= Cacaroca= lloc comú= vateret.

+Diuen que es tords volen baixos perquè fan règim per poder volar amb ala delta.

+Filòsof existencialista postmodern accidentat de moto el dia de Sant Jaume. Quines coses!

+PortHOLA= poc més o manco collonades i altres herbes.

+No som com Pòrtula i no volem xerrar malament de s'Ajuntament. Tenim clar que:

- És sa casa de tots
- Tot ho fan bé
- No hi ha cap interès creat
- Tot va damunt rodes
- Tots van a missa primera
- Tots combreguen amb rodes de molí
- Tots són honorats
- Tots són honorables
- No afiquen mai mà
- Tots són demòcrates
- Tots estimen es poble

Quasi sants, pregau per nosaltres!

+S'altre dia es corresponal del Diari de Mallorca cercava un metge com un loco. Deia que tenia mal per un peu i se volia fer una radiografia pel cap.

+Aviat faran RàdioPòrt-HOLA. Serà una plataforma de llançament de sa Coral de Marratxí. Ho ha de mester.

+Exposició en el Psiquiàtric. A la sala de recuperació de profunds oligofrènics s'exposen pintures i dibuixos d'en Toni Canyelles, amb gran contrarietat del Dr. Mestres que els volia per efectuar electroshocks. Seguirem la depressiva informació.

+En Vicenç Sastre, fart de sentir cantar els ocells de Sa Cabaneta, ha emigrat cap a les altures pirenenques a respirar millors aires. S'esperen comunicats.

+Hitparade del mes: Toccata i fuga de Bernadí Homar.

+Ha arribat l'hora de fer un cubata. En voleu?

+Diuen que na Carmina Burana i en Damià Quetgles s'entenen. (Pura enveja d'escriptors frustrats)

+Fa estona que no veuen es pèl a sa cabra d'en Tomeu. Que deu ser pel monte?

+L'aparició del mes: La Mare de Déu de Marratxí ha sortit al regidor Feliu i li ha dit: "Fill meu, torna fer ses festes de Sa Cabaneta que ho fas molt bé". Hi haurà fotos.

+Pareix que en Miquel Angel Lladó s'ha fet del PSOE perquè a AP no l'han volgut. Qui hi surt guanyant?

+Sa cosa més normal de s'estiu és que faci calor. Ja anirem tapats en s'hivern.

+En Biel MUssot (és d'UM, però a s'enrevés) escriu en castellà d'amagat i vota ses dretes.

+Na Carolina de Mónaco surt amb el DalaiLama

+¿Heu vist mai un rector de Sant Marçal amb traje de bany? S'altre dia, fregall en mà i a ritme de bolero, feina nets els bancs de l'església. Llàstima que no volgués fotos, hagués estat guapo!

+En Toni Rotget fa carusses a ses cantaires de sa Coral tot es temps de s'assaig. Així van!

+Pòrtula decau. Els serveis d'espionatge de la subdirecció varen detectar que a la taula rodona sobre Premsa Forana a Antena-3 en Rafel Ferrer, enviat de Pòrtula i nebot del propietari de l'emissora, va xerrar en castellà. Deu ser d'UM?

+No xerreu malament des batle, que llavones s'enfada.

+I si AIXO és guerra, que no vengui sa pau!

+Es mes que ve, més collonades. Llegiu Port-HOLA. Adéu.

JO I UN PASTOR

HISTORIES PER A UNA MISCEL·LANIA

II- AMB UN COP DE PUNY

A un racó d'aquella cambra fosca, baix l'ombra dels barrerons d'una finestra alta, altíssima, on no arriba per veure l'exterior, hi ha un home assegut. Les seves mans, marcades per les venes blavenques, passen les fulles d'un llibre que va llegir. Els seus ulls cansats miren, sense deturar-se, les paraules i les confonen; i les barregen; i ja no troba un significat per elles. La cara pàl·lida, les galtes ferides i els llavis tallats...

A la taula corcada, un quadern i un llapis mossegat perquè és un dels pocs que pot escriure; una espelma petita i apagada; un tros de pa i un tassó d'aigua; un plat que a vegades, quan hi ha sort, s'omplí; unes cadenes que li llevarien i una porta que fa temps hauria d'estar oberta...

I allà, DEFORA, QUÈ PASSA?

Aquí, a dins, es senten crits muts, gemecs silenciats pel puny assassí. Aquí, només s'enyora "el defora" que semblava cruu i hostil.

Un no es pensava que això existís. Un defugia d'aquestes idees i es deia que només passava segles enrra quan l'home "perdia el nord". Un creia amb l'esperit... "No, què va, en el segle XX... on vas? com poden passar aquestes coses?... ja no n'hi ha d'aquesta casta d'homes... la gent no és així, veritat?" Un esperava fins que ja era massa tard per salvar-se. I venien, sí. I sense cap mirament, sense cap motiu t'agafaven. Et llevaven la llibertat que per dret et pertoca; et destruïen la felicitat que sempre havies somniat; et truncaven l'alenar que necessites per viure... I ara, quan no veig ni a un pam enfora, només puc jugar amb els meus peus descalços i quasi immòbils damunt aquestes pedres humides...

D'una part t'enganen amb begudes "sense excitants ni calories" i amb tabac ros del bo, del que es torna a fumar. De l'altra tots pareixen estar d'acord (però, atenció a sortir del país! atenció a estar en contra del partit!) i fan d'una ideologia un infern que volia ser un paradís. A la resta els passa per desesperació, per manca de doblers, perquè no saben què fer per imposar-se... ho fan sense por, sense manies i davant tothom... te n'adones?... te n'adones?... Els Drets Humans són "paper banyat" i els governs se'ls pengen per corbata donant fe de la seva credibilitat. Els homes encara exerceixen el seu dret a matar impunement...

I aquí, baix el sol de Mallorca; entre ametllers, garriga i pins; cara al mar tot pareix tan tranquil...

I som tu i jo que els empresonam... que els enterram vius.

A "JO PER TU" (Exposició realitzada per Amnistia Internacional i una quarantena d'artistes amb la intenció d'obrir-nos els ulls)

FREDERIC X.RUIZ.--

El mes de gener de 1643, els hereus del senyor Joan de Sales feren inventari dels béns del difunt. Entre altres, tenia l'alqueria MARRATXI. Transcriuré a continuació únicament les coses i béns d'aquesta alqueria, deixant de banda les cases de Ciutat i altres béns; advertint que no he pogut llegir algunes paraules de la part superior de cada foli perquè estan tacats per la humitat i la lletra és en part il·legible.

"Primo atrobam en la dita heretat una alqueria ab son casat apel·lada Marrachí, situada en la parròquia de Sant Marçal, la qual és tenguda sots alou e dreta senyoria de la cavalleria de Bunyolí (...)

E affronta la dita alqueria de una part ab lo camí real per lo qual se va a Incha e d'altra part ab alqueria del honorable mossèn Bernat de Taguamanent, cavaller, e d'altra part ab alqueria del honorable mossèn Pere Johan Albertí, cavaller. E d'altra part ab un raffal del honorable en Leonart Cabaspre, ciutadà, e d'altra part ab una alqueria del honorable en Anthoni Pena, ciutadà. E d'altra part ab un raffal del honorable mossèn Johan Fuster, cavaller. Dins lo dit casat atrobam les coses següents:

INVENTARI DE L'ALQUERIA MARRATXÍ

Primo en una cambra qui trau porta a l'entrada del dit casat hun llit encaixat bocellat ab sa màrfega plena de palles. Item hun matalaff de canemaç vermell. Item hun travesser de fluxell. Item hun parell de lançols de bri e stopa. Item dos coixins de fluxell ab cuberts de bri. Item (.) de Barchinona cardada usada. Item hun artibanch de dues caixes ab sa banqueta davant dit llit dins la una de les quals atrobam entorn vint lliures de fil de bri de bana en capdells. Item entorn vint lliures de fil de bri en madeixes.

Item en lo trespol entorn cent quarteres de xexa. Item una saqua de canemaç en la qual havia entorn hun quintar de lli spatat.

Item en una cambra qui trau porta al menjador del dit casat atrobam hun llit encaixat pla. Item hun matalaff de canemaç blanc. Item un traveser de fluxell. Item una vànova de obra d'escach o roses. Item hun parell de lançols de bri de quatre teles cascú. Item un altra vànava de la dita obra vella. Item hun artibanch de una caixa ab son bancal davant lo dit llit en lo qual havia una bacina de lautó. Item hun cortinatge vermell de quatre cortines ab cobricel ab flocadura verda ab son bastiment de fust.

Item hun lit de repòs encaixat pla ab hun matalaff blanc vell. Item hun travesser de ploma. Item una flaçada blanca usada. Item hun parell de lançols d'estopa de tres teles cascú vells.

Item una caixa gran antiga ab peus dins la qual atrobam hun barraguà nou e gran. Item un altre barraguà vell.

Item una altra caixa vella buyda. Item hun cofre vell dins del qual havia una gonella de drap vermell vell d'esclava. Item un altra gonella vermella d'esclava. Item una polanda de vert scur vella. Item una çamarra de drap verd clar.

Item en lo menjador una taula de ciprés larga ab sos petges. Item un altra taula de menjar larga ab sos petges. Item dues cadires pleguadices. Item hun artibanch vell de dues caixes en lo qual havia pa e algunes frasques de menjar. Item hun artibanch de dues caixes vell buyt. Item hun banch larch de quatre peus. Item hun altre banch de quatre peus larch.

Item hun coffre vell pintat de obra de València en lo qual atrobam hun brial de fustani prim. Item sis tovalles largues de bri e stopa blanques. Item dos parells de lançols de bri nous de quatre teles cascú. Item una tela de lançol de bri. Item una cuberta de coxí plena de pedaços de drap de bri e de lana. Item un parell de tovallons ab listes blaves nous. Item dotze torcaboques blancs de obra de Pisa. Item dues ampolles de vidre plenes de aygua de murta.

Item hun coffre ferrat en lo qual atrobam una vànova petita de breç. Item sis camises de home. Item quatre camises de dona. Item tres tavalletes de Olanda. Item quatre capells de lli. Item sis torcaboques. Item sis tovalloles de bri primes. Item sis tovalloles de bri groset. Item una caixa en què ha sis vels de cotó. Item dues tovalloles crues de lli d'Alexandria. Item hun bolic de draps de lli e stopa vells e nous. Item hun artibanch larch de una caixa en lo qual ha XIII scudelles de terra e sis scudelles de stany.

Item en hun mig coffre vermell vell de obra de València hun brial de fustani prim usat. Item dues tovalles largues blanques. Item hun parell de lançols de bri de quatre teles cascú. Item hun parell de cubertes de coxí cordades. Item dues camises d'home. Item una tovallola prima ab randa als caps. Item huyt torcaboques blancs. Item sis liures de bri sens debanar en rams. Item dos vels de cotó.

Item un fogó de ferro ab dos anelles corredís. Item una stora de spart de peus squinçada. Item quatre sturmies de palma velles.

Item en la paret del dit menjador hun retaule de fust ab la figura de nostra Dona e de la Passió ab hun frontal de seda verda ab flocadura verda. Item quatre ballestes de acer ab sos cints e talloles. Item dues rodells. Item hun lancer ab cinch lançes les tres ab ferres de Xerec e les dues ab pues. Item dues romanes de ferre. Item hun canaste.

Item en l'armari del dit menjador tres copes d'argents ab peu les quals pesaren (.). Item una copa d'argent antiga ab peu ab leonets. Item dos cadaffos d'argent. Item sis plats d'argent. Item tres scudelles de argent ab orelles. Item dues taces d'argent planes. Item hun saler d'argent ab peu. Item huyt culleres d'argent. Item dos plats de stany nous. Item dos barrals de vidre encubertats. Item sis brocals e sis ampolles de vidre. Item dos canelobres de lautó de una canela cascú. Item unes tesores de coure. Item hun banch de fre.

Item en lo rebost que trau porta al dit menjador dos librells de terra de pastar plantats hun gran e altre mijancer. Item tres cedaços los dos de seda e l'altre de cerres. Item quatre tovalles de pastar ab listes blaves. Item dues tovalles de taula largues. Item una conqua gran d'aram. Item hun librell de pastar. Item hun puat. Item tres senalles de palma noves. Item una senalla de palma vella. Item hun canelobre de lautó de tenir en taula de quatre blens. Item quatre còvens de canya. Item cinch gerres de terra. Item una ralla de rallar formatge. Item sis talladors de fust.

Item en una cambra qui trau porta al dit menjador hun llit encaixat pla ab sa màrfegua plena de palles. Item hun matalaff ab la cuberta de canemaç vermell. Item hun traveser de fluxell. Item hun parell de lançols de bri de quatre teles cascú. Item una vànova de obra de millaresos. Item hun cubertor blau ab listes de moltes colors. Item dos coixins de fluxell ab cubertes de bri. Item hun bancal de dues caixes davant lo dit llit en una de les quals ha circa de XII lliures de lana. Item tres còffrens vells antichs en los quals ha circa de tres quarteres de legums. Item hun caixó de scrits en que ha scriptures fahents per la dita heretat. Item hun libre de paper de forma de full ab cubertes engrutades vermelles appellat los evangelis en pla.

Item en la cambra del majoral qui trau portal a la entrada del dit casat hun llit encaixat pla vell. Item hun parell de lançols de stopa de quatre teles cascú. Item dues flaçades blanques velles. Item hun banch davant lo dit llit de quatre peus. Item hun coffre vell antich buyt. Item hun llit encaixat pla vell desornit. Item una taula redona. Item huyt càvechs. Item set exades ab scarpell. Item tres exades ab broca. Item una picaça. Item set relles. Item sis xapetes de entrecavar. Item hun cavegrell gran. Item hun altre cavegrell petit. Item dos parpals. Item una barrina de plantar. Item dos martells de paredar. Item dues paletes d'obrar. Item dues taxes. Item dues serres. Item tres scarpres. Item una gubia. Item hun barrobí. Item quatre barrines. Item dues planes. Item hun gatzoll. Item tres podadores. Item hun xorach. Item faus de seguar. Item sis rastells. Item deu squelles d'egües.

Item un altre cup de tres congrenyys ab son follador de tenor de quaranta somades lo qual és mig de civada.

Item un altre cup ab dos congrenyys e dos cèrcols ab son follador de tenor de vint somades.

Item dues bôtes congrenyades de tenor de CL somades cascuna plenes de most.

Item sis bôtes de mena plenes la una de remost e les cinch de ayguades.

Item sis carratells los cinch plens de vinblanch e la hu buyt.

Item quatre cubells. Item dos poals de fust ab anses de ferro. Item hunambut ab lo canó de lautó. Item una jerra de terra envernçada ab dues anses miga d'ayguades.

Item hun cup de quatre cèrcols de tenor de vint somades. Item miga quartera de fust per mesurar blat. Item sis portadores. Item sis barrals de fust per trescolar. Item tres cayrats de fust. Item trenta cavallons de lli sens amerar. Item una bôta de mena plena de faves. Item quatre cents cavallons de càrrig. Item dos cayrats. Item dos arers. Item hun cubell ple de faves. Item dos bacons de porch salats. Item tres cuyros de bou. Item una scala de fust de set scalons.

Item en lo sostre del dit celler atrobam circa de setanta quarteres de forment roig. Item una perxa de perdius ab son forniment ço és, filats e dues calderes. Item huns filats de torts.

Item en la cunya una caldera gran. Item dues olles grans de coure. Item una olla de coure miganceira. Item una pella ab sa giradora. Item XII scudelles de fust per a la companya. Item hun ast de ferro gran. Item dos morters de pedra ab sa mà cascú. Item dos ferros grans de cunyar. Item uns ferros petits. Item hun coci de terra bugader plantat. Item una post gran de pi grosa. Item dos banchs de fust ab quatre peus cascú entorn del allar. Item una post de pi larga grossa per tenir scudelles. Item sis plats de terra. Item dues olles cuscuçoneres. Item dues cuscuçoneres pintades de obra Màlica. Item hun artibanch vell de una caixa buyt. Item hub cove de canya. Item quatre lumaners. Item hun levador d'olla de ferre. Item hun almut ab dos cèrcols de ferro. Item una pala de forn. Item una post per pastar. Item hun banch per tenir selles. Item cinch selles de rocí e de muls. Item una miga bôta. Item hun garbell. Item una taula de companya ab quatre peus. Item hun bací de lautó.

RAMON AGUILO:
DE LA SENSIBILITAT URBANA

La secretària de premsa de l'Ajuntament de Ciutat, plantosa ella, simpàtica i elegant, havia servit d'enllaç. "Tal dia a tal hora, entre dues visites podrà atendre't". I així fou: cassette en mà i peu enrera, puntual amb rigor, vaig presentar-me a la Casa de Cort un matí de gener.

P.- Anam a parlar de Música. De quina?

R.- M'agrada tota la Música bona. Així d'entrada se m'ocorr l'Adagio d'Albinoni o el Canon de Pachelbel.

P.- Música Barroca...

R.- De fet m'interessa la Música bona de cada moment.

P.- ¿Té, un batle de Ciutat, temps per escoltar Música?

R.- Crec que sí, com tothom que s'ho proposi. Ser batle no és més que una feina qualsevol, una mica més agitada, per ventura. Però sí, crec que sí. Una persona mínimament inquieta, amb una mica de sensibilitat, per molt ocupada que estigui, ha de cercar temps per dedicar a escoltar Música.

P.- Parlem de la sensibilitat.

R.- Crec que la sensibilitat que neix a partir del segle XIX és fonamentalment urbana. Es a dir, crec que és inconcebible, per exemple, la figura de Baudelaire sense una ciutat com París. De cap manera estan distanciats els conceptes de sensibilitat i urbanisme, com pensen alguns.

P.- Quina Música escoltau amb freqüència?

R.- Normalment clàssica. Malgrat m'agrada, ja ho he dit, altra Música. Així el Jazz és un fenomen que m'ha interessat sempre. Ara s'està parlant de Miles Davis, com si acabàs d'aparéixer i fa més de dotze anys que ja el sentíem a Barcelona. Però torn a dir-ho: no excloc altres manifestacions musicals com la Música americana (Glenn Miller...) Vull dir que a tota la Música se li pot trobar un profit en el moment adequat.

P.- Quan escoltau Música?

R.- Normalment els caps de setmana, i també les nits. Al llarg del dia, la veritat és que tenc poques ocasions.

Escoltar Música és una cosa molt important: donar a la pròpia persona el que necessita per tal de no embrutar-se. Si no sabem cultivar tot allò que ens pot donar un sentit de globalitat o de satisfacció de tota casta de sensacions com la que hem anomenat de la sensibilitat, podem arribar a... quasi no m'atrevesc a dir-ho: uns trastorns. Sí, al manco és limitar-se.

La Música és l'Art abstracte, però és també una de les manifestacions més primitives: el so sempre ha suposat una influència molt gran dins la persona humana. Ha estat present des del primer moment d'existència de la Natura. Es com una obligació escoltar-la.

P.- No sou, doncs, napoleònic.

R.- En absolut. Malgrat crec que la funció crea l'orgue. I si una persona des de la infància no ha tengut una educació en aquest sentit no tindrà tanta necessitat. L'educació és fonamental per poder sentir el plaer d'escoltar Música.

La cap de premsa escolta i somriu. Desiara surt o atén el telèfon. El batle, assegut a una cadira més alta, mira l'aparell, s'acosta al micròfon. Em una mica, no sé com dir-ho... extern.

P.- Treballant, escoltau Música?

R.- Ho he intentat i no em va bé.

P.- Té Música el cotxe oficial?

R.- Porta ràdio. I més que res per al xófer ja que jo quasi no l'utilitz.

P.- I el cotxe particular?

R.- Sí, ràdio-cassette.

P.- Si, com diu Lluís Racionero, el 80% de les necessitats més immediates vénen cubertes per les entitats de més a prop, com és ara l'Ajuntament...

R.- La veritat és que no crec en els percentatges aplicats al món de les sensacions. Pot haver-hi una persona que hagi estimat moltes vegades però poc intesament. Em decant pel contrari: fer una cosa intensament, encara que sia per poc temps. Mantenir-la en funció d'aquesta intensitat. Quan decau la intensitat es converteix en una norma o un costum.

P.- La pregunta deriva, doncs, cap a la següent: No teniu un temps concret per escoltar Música?

R.- No sé dividir-me les hores del dia. Tampoc puc, la veritat sia dita. De totes maneres no em fa il·lusió fer-ho.

P.- Serfeu partidari d'un Premi Ciutat de Palma de Música?

R.- Darrerament hi ha hagut una pèrdua d'una certa tradició musical mallorquina. Sembla ser que, per exemple, els propis estudis del Conservatori han perdut part de la seva importància. Vull dir que en aquests moments no es gaudeix d'una producció que faci necessària la instauració del premi. En canvi veig un floriment del cant. Mallorca té un moment esplendorós quant al cant Coral. Però pel que fa a la Música culta practicada individualment, es nota una manca de personatges. La qual cosa comença a ser preocupant.

Al començament, l'entrevista estava distant, com si d'una estrevista tradicional es tractàs. En aquests moments, i quan estam quasi a punt d'acabar es nota un relaxament que queda ben reflexat en el modo de parlar. Llàstima que el paper no sempre sia feel a la veritat.

P.- Un músic?

R.- Un músic? No sé, ara mateix... Bé, diré Stravinsky.

P.- Una obra?

R.- ... (?)... "La Consagració de la Primavera".

P.- Un instrument?

R.- Piano.

P.- El darrer concert?

R.- Nikita Magaloff (encara recent quan es realitzà l'entrevista)

L'estiu, temps de sol, calor, vacances; temps en el què el termòmetre puja i puja més aviat, semblant que d'aquí poc ja no li quedarà lloc per pujar; els ventiladors en lloc de refrescar et tiren a la cara tot l'aire calent que hi ha per les habitacions i sales; els gelats es fonen a la boca; i l'ombra o una gelera són llocs codiciats.

En aquest temps, el que sol fer la gent és obrir les finestres. Un fet que es repeteix cada estiu, donant la benvinguda a un poquet d'aire fresc i nou. Fins aquí molt bé; però a Ciutat no passa així. Vos ho contaré.

Si qualcú a Ciutat pren la decisió d'obrir les finestres crec que no sap bé del tot al que s'exposa. Suposa obrir les portes a una sèrie d'agents invasors disposats a fer-te la vida impossible. Per exemple el renou de les trucades motocicletes, que amb el seu insuportable soroll sembla que acceleren a posta just davant ca teva, omplint les teves orelles de muntanyes de decibelis. I no en parlem si vivim damunt un semàfor o una sortida de carrer on sembla que el seu passatempo més divertit és dedicar-se a donar gas i gas per cridar encara més l'atenció o creient-se que així arrencaran més aviat.

Un altre renou és el que fa -i amb motiu- el pobre senyor, amb el clàxon del cotxe, quan li han aparcat en doble fila i no pot sortir. Més gros encara és el que es produeix quan hi ha un embós perquè un camió ha aparcat malament i hi ha una inacabable fila de cotxes i camions tocant el clàxon alhora. O el del brusquer que el vespre es creu ser el rei del carrer i passa a tota fent giscar les rodes i havent de frenar al final del carrer o molt abans quan un cotxe li surt al pas, o veu la policia, és clar. També hi ha el renou típic de "la una i mitja o les vuit" que és produït per les pesades i renoueres barres de ferro, giscant increïblement mentre van baixant vers el seu destí. També, i sol ser freqüent que hi hagi una o altra baralla entre un taxista i un conductor/a creient-se el primer que domina perfectament el cotxe i sempre té la rao.

No pot faltar el de la grua i la mescladora de ciment de la finca del costat i a prop de mitjanit l'insuportable camió del fums. Però el que pentura sigui el més molest, el que et fa mal de cap per un parell de dies, el més retronador de tots sigui el dels compressors. Quan fa poc que han asfaltat el carrer i es veu tot llis i uniforme amb el mateix color pertot, surten no saps d'on els compressors disposats a arrassar el que trobin al seu pas, fent el major renou possible, foradant el carrer profundament, fins al fons, i quan acaben et trobes amb el carrer ple de muntanyetes de terra que tapen els

G. A. VICH

L'ESTIU
*****

forats o enormes clots que pareixen voler menjar rodes i rompre suspensions dels cotxes, fent caure els motoristes i enviant-los volant un parell de metres, fent tombar els peus a les senyores amb tacons i donant al carrer un aspecte de formatge suís.

Arribada ja la nit pareix que tu i els sorolls estau disposats a descansar. Però sorgeixen del no res els renous de la nit. Els mobles pareixen despertar i es comuniquen cruixint en diferents tons, finestres que es mouen sense saber perquè i, com sempre, un mosquit que et ronda per l'orella...

Arribarà una altra vegada el matí, amb els seus renous que hauran despertat abans de què ho vulguis i tornaran adormir-se els de la nit. Pareix que tots es duen bé amb la calor i es reparteixen entre ells el temps del dia. Però també hem de pensar que els renous són els fets que demostren la presència de l'home i t'informen, et xerren cada un d'una forma diferent i l'únic que et volen fer és dir-te que en aquest món no estàs mai tot sol. Els renous es fan bells quan es converteixen en Música i es combinen bé. El dia i la nit tenen les seves pròpies simfonies que pentura no sabem apreciar bé del tot, que són la manifestació viva de la civilització i, encara que molests, et fan companyia.

"Ens preguntam quin propòsit útil hi ha en el cant dels ocells; cantar és el seu desig des que foren creats per cantar. Igualment no devem preguntar-nos perquè la ment humana es preocupa per penetrar en els secrets dels cels... La diversitat dels fenòmens de la Naturalesa és tan gran i els tresors que guarden els cels tan rics, precisament per a què la ment de l'home mai no es trobi carent del seu aliment bàsic"

Johannes Kepler, *Mysterium Cosmographicum*

GABRIEL ANGEL VICH.--

A partir de la Música

P.- Música Popular?

R.- L'autèntica!

P.- I l'òpera?

R.- Precisament ara hi estic entrant. Fins ara es pot dir que em costava, però de cada vegada m'agrada més. Es com un estat darrer dins la Música.

P.- No és també el divisme propi de la classe política?

R.- Sí, per desgràcia. És propi de tota forma que exigeix l'actuació en solitari. L'esport, la Música, la política... són sistemes que alimenten el divisme.

P.- Suposem que l'Auditori anàs a parar a l'Ajuntament...

R.- No pens en aquest cas hipotètic.

P.- Com definis la política musical de l'Ajuntament de Ciutat?

R.- Crec que de moment ajuda o possibilita la creació d'una infraestructura per a què el fet musical es desenvolupi. Ajudes com a la Federació

de Corals o a l'Escola de Pedagogia Musical a la qual el meu fill hi va... i d'altres ajudes, potencien el desenvolupament de la Música. Això és el que interessa.

Quan pens en la política musical, pens més en aquestes ajudes que en grans manifestacions. Potenciar la base: barriades, petites bandes...

P.- Cantau?

R.- No, tenc un sentit molt dolent.

P.- Què recordau de les cançons de quan éreu petit?

R.- Cançons més bé de tipus religiós. L'església catòlica no ho ha fomentat tant com l'anglicana per exemple. Els americans ho tenen més clar, la seva Música religiosa ha calat més fort, basta veure qual-sevol pel·lícula de quàquers.

Gràcies.

PERE ESTELRICH I MASSUTI.--

La informació, **NOSTRA**, De cada dia, **Donau-nos** senyors...

JO ET SALUT, MANUELA!

*****

I.- Al principi era la vèrbola, el picarol...

"La família que resa unida, roman unida", deia el creuat pare Peyton, anys enrera. Ara hom torna resar, però en públic; i, en massa de dos-o-tres-cents que no són massa, però més que família, que l'única cosa que fa junta és mirar la caixa electrònica.

I és que la beateria ha vist mòpies a un film que conta la història de simplement-maria d'una altra manera: una nina sana i jove que neda contracorrent amb problemes metafísics de si primer fou l'ou o la gallina, el cos o l'ànima; i que s'emprenya abans de tenir-ne motius, talment els integristes religiosos o els senyors d'AP amb el ditxós record del passat més esponerós del senyor Fraga.

II.- ... I la vèrbola era als diaris...

Les seccions crítiques dels diaris semblen també una pregària, una oració o un rosari, moltes vegades. Vam prometre una secció de crítica de la televisió que es fa a les Illes. La vam interrompre amb un rosari de normalitzacions lingüístiques, autonomies i mitjans de comunicació. Fou un os mal de digerir pel públic en general i, sobre tot, per l'oficialsca mallorca autònoma. Des de la seva hamletiana existència, l'Associació de la Premsa Forana elevà el rosari a "credo": Déu els agafi confessats, quan comencin el congrés entorn del seu ésser o no ésser!

I és que les sanes i verges intencions de la premsa forana són neutralitzades per la premsa-empresa diària. Un botó de mostra n'és la crítica televisiva. Allò que anunciàvem i intentàvem aquí, de sobte, apareix sobre/sota la firma d'un Baget, erudit i analític crític professor de Barcelona, al DM, o de J. López, entusiasta del cel.luloide i estudis de la imatge, a UH, en motiu de la transformació de la programació regional en un desitjat fresc magazine estiuenc.

Esporàdiques cites, comentaris lingüístics, problemes directius, aspectes polítics... del nostre centre (que ja no pagam directament, perquè TVE ha aconseguit autofinçar-se per primera vegada en la seva història), no havien mancat a les columnes i articles de "la crème de la crème" periodística. En aquesta ocasió, amb més o menys befa i gràcia, repetien sort.

Però els diaris volen ser informació, abans que comentari. I l'interès informatiu pel que fa la televisió d'aquí només ha guaitat pel finestrall gràfic de la premsa a través de tres cares femenines en tres ocasions: na M.L.L. Suau, quan començà a emetre's allà pel 79, quan s'amplià la plantilla dels informatius a través de la ja popular Conxa García Campoy i amb motiu d'aquest atreviment, amb l'entrevista corresponent a la Manuela.

III.- I la vèrbola es feu carn.

Des d'aquí vull donar la bonanova a Manuela, psicòloga de pro i cariàtide de la televisió-balear. Maria Lluïsa era veu. Conxa, cara. Manuela: veu, cara i cos: simplement presència: pla general. Per això, serà mare de la imatge, aquesta verge de la professió.

ESTIU 85 és un atreviment que hem d'aplaudir als al.lots de General Riera. La informació a rostre pelat i encorbatat ja no convenç, malgrat els esforços humanitzadors de la notícia d'un Mellizo, posem per cas, que han fet pujar els índexs de credibilitat de Torrespaña.

Ens hem de convèncer que la credibilitat de la TV és total o nul.la. Quan és nul.la tenim els greus problemes directius i polítics, que fan gastar tanta tinta i saliva. I, ara ja, energia electrònica a AP.

La TV es planteja a ella mateixa com un fenomen nou, paral.lel a la vida, com la mateixa religió. Amb efectes de certificació, de demostració, de normalització i de reorganització racional de cada fenomen.

Es per això que la Manuela i el directe han d'aguantar aquest ESTIU 85, tan ple d'esperances. Canviaran presentadors o s'alternaran llegint i entrevistant el personal. En Joan Martorell deixarà de fer angelotades talment Sant Biel. En Ricard farà repudis mig en secret, talment en Josep... Insistirán sobre el fet d'emetre en directe per justificar faltes, però només quan la Manuela es faci espectacular i el directe que s'anuncii sia una aficada fins al visor de la càmera en la notícia o el comentari sia escenificat talment una peça teatral, el magazine no obtindrà la frescura precisa per convèncer el públic pastoril i les ovelles que pasturen per aquesta illa. Llavors la credibilitat serà total, com ho diuen, encara ara, els profetes televisius.

Carmina

Burana

LOS ELEMENTOS. RECUPERACIO
D'UNA OPERA D'ANTONI LLITERES

Entre el 16 de juny i el 20 de juliol tengué lloc a Granada el "XXIV Festival de Música y Danza" i el "XVI Curso Manuel de Falla". Aquests esdeveniments no tendrien, per a nosaltres, més que la seva intrínseca importància si no fos que el 19 de juliol, en el Teatre d'Isabel la Católica de Granada se representà una òpera d'un músic mallorquí del segle XVIII.

Efectivament, *Los elementos*. Opera armònica al estilo italiano de l'artanenc Antoni Lliteres i Carrion cloïa els diferents actes d'aquest Curs Internacional amb una representació preparada pels mateixos alumnes del Curso Manuel de Falla acompanyats per l'orquestra barroca del mateix Festival.

Tot un esdeveniment si tenim en compte que, tant l'autor com la seva obra no són gaire coneguts.

De les poques notícies històriques recollides sobre Antoni Lliteres sabem que va néixer a Artà el 18 de juny de 1673. Els seus primers anys ens queden dins la foscor. El 1693 ja el trobam com a component del "Colegio de niños cantorcos de Madrid", d'on fou nomenat violó -contrabaix- principal de la Capella Reial. Es casà en dues ocasions arribant a tenir quatre fills, dos dels quals també foren músics. Morí a Madrid el 18 de gener de 1747.

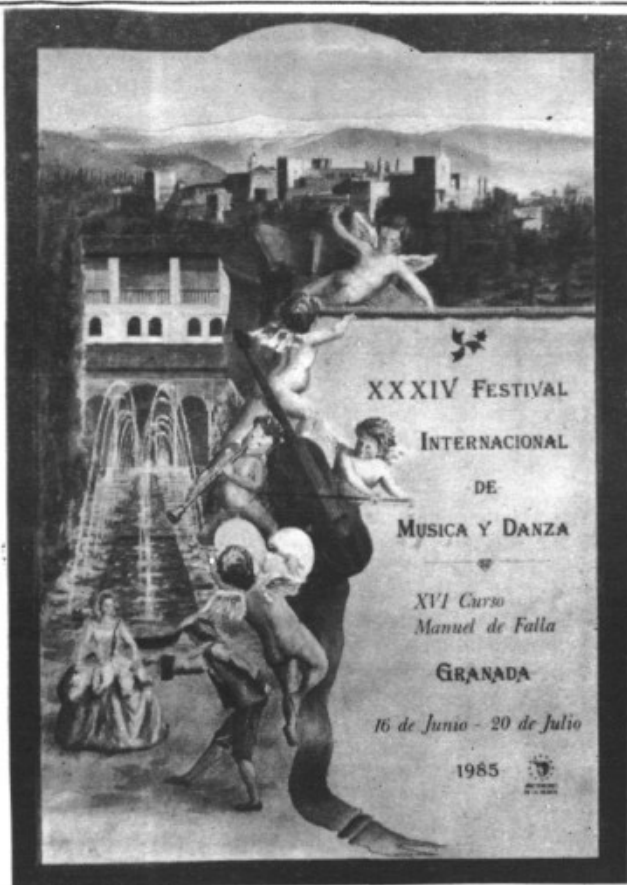
El crític benedictí Feijóo, a l'obra *Música de los Templos* (1726) li dedica grans elogis, qualificant-lo de "dulcísimo".

Los Elementos, única peça de l'ampla producció de Música teatral de Lliteres que té la consideració d'òpera es tracta d'una espècie de divertiment amb temàtica i llenguatge típicament barrocs, figurant un diàleg entre els diferents personatges "elementals": L'aire, la terra, l'aigua, el foc, l'aurora i el temps.

Calibrant la importància, sobretot històrica, d'aquesta recuperació feim vots perquè el desig de la Conselleria de Cultura de fer arribar l'obra al públic mallorquí arribi a bon port. Qualsevol ocasió seria bona, però aquest any Musical seria un bon marc.

Es possible que el bon col·laborador i amic Pere Estelrich -convidat per l'organització del Festival- ens pugui oferir pel proper mes les seves impressions, de primera mà, sobre l'esdeveniment. A ell hem d'agrair les fotos i el cartell que il·lustren aquesta notícia

Biel.--

ANY EUROPEU
DE LA MÚSICA
1985

Agenda Musical

AGOST

- 1, Dij, Llubí. Calitja, Card en festa, Sis Som
 3, Dis, 21'30 hores, Son Marroig. FESTIVAL DE DEIA
 Jordi Camell, piano. Obres de Prokofieff, Chopin, Granados i Brahms.
 -21'30, Bunyola (Esgl.Parr.). FESTIVAL DE BUNYOLA. Quintet de vent Ciutat de Palma
 -21'30, Sortida des Güell. Música Nostra
 -22'30, Castell de Bellver. V FESTIVAL DE JAZZ. Michele McCain, Arnie Wilkins Big Band, Clark Terry
 -23, Petra. Música Nostra
 4, Diu, 22, Cartoixa de Valldemossa. FESTIVAL CHOPIN. Eva Osinska, piano.
 -22, Génova. Música Nostra
 5, Dill, Söller. Inici CURS DANSA ANTIGA
 -19, Santa Eugènia. Madò Buades, Sis Som, Música Nostra
 -21, Teatre Cine Municipal (Passeig Mallorca) V FEST JAZZ. Conferències i col.loqui: J.C. Cifuentes, J.Suñol, J.Torrens, F. Merino, J.F. Forteza. Vídeos i pel.lícules de J.A. Araño.
 -21'30, Son Nét (Puigpunyent). Thomas Geisselbrecht, guitarra.
 6, Dima, 21'30, Son Mas (Andratx). J.Camell, piano.
 -22'30, Son Vida. T.Geisselbrecht, guitarra
 -22'30, Auditòrium.V F.JAZZ. Errol Wosky Band, McCoy Tyner.
 7, Dime, 21, Teatre Cine Municipal. V F.JAZZ. Vídeos i col.loqui per especialistes del tema.
 -22'30, Artà. Música Nostra
 8, Dij, 22'30, Castell de Bellver. V F.JAZZ. Larry Coryell, Juan Biliboni, Tito Alcedo.
 9, Div, 22, Es Camp Redó. Música Nostra, Esclafits i Castanyetes
 -22'30, Auditòrium. V F.JAZZ. Swing Jazz Barrel, Benny Carter old Stars
 10, Dis, 19, Bunyola (Esgl.Parr.). FEST BUNYOLA. Els Solistes de Mallorca
 -21'30, Son Marroig. FEST DEIA. Trio Florestan (piano, violí, cello). Obres de Mozart, Schubert, Dvorak.
 -22, Claustre de Sant Domingo (Pollença). FESTIVAL DE POLLENÇA. Solistes Pollença Festival Strings. Obres de Bach, Haendel, Scarlatti.
 -Sant Llorenç. Sis Som
 11, Diu, 22, Cartoixa. FEST CHOPIN. Nelson Freire
 12, Dill, 21'30, Son Nét. Nancy Green, cello; Matthias Witt, violí.
 13, Dima, 21'30, Son Mas. N.Green, M.Witt.
 -22, Auditòrium. Lulea Kammarkor, coros; Gunilla von Bahr, flauta.
 -22'30, Son Vida. Carina Mora
 -Santa Maria del Camí. Sis Som
 14, Dime, 21'30, Son Marroig. José Ortiga, piano.
 -22'30, Son Macià. Sis Som, Música Nostra
 -Auditòrium. Carina Mora, soprano; Konrad von Abel, piano.
 -Sala Mozart. Ballet Carmen Senra.
 -Alaró. Donna Hightower i Coral St.Josep Oberer
 -Sineu. Banda de Música d'Algaida
 15, Dij, 20, Parc de la Mar. Sis Som
 -20, Son Roca (Pça Verge miraculosa). Banda de Música S'almudaina
 -21, Es Molinar (Parc Son Tarrés). Calitja, Card en Festa
 -22, Algaida. Sis Som
 -Cala d'Or. Donna Hightower.
 -Alcúdia. Coral Els Ocells

ORTULA

INFORMATIU CULTURAL DE MARRATXI

S'Escola Vella--Pòrtol

- 16, Div, 22'30, Es Molinar(?). Música Nostra
 -Sala Mozart. Ballet Ana Maleras.
 -Sineu. Sis Som
 -Alaró. S'Estol des Gericó, Esc.Balls de Bunyola
 17, Dis, 21'30, Son Marroig. FEST DEIA. C.Mora, K.V.Abel
 -21'30, Bunyola (Esgl.Parr.) FEST BUNYOLA. Música Chorus (?)
 -22, Claustre St.Domingo. FEST POLLENÇA. Helena Doece, soprano; G. Parsons, piano.
 -22'30, Campos. Música Nostra
 -Porreres. Donna Hightower.
 18, Diu, 22, Cartoixa. FEST CHOPIN. Nikita Magaloff
 -22, Auditòrium. Ballet Clásico Nacional de Esp.
 -22'30, Puigpunyent. Música Nostra
 19, Dill, 21'30, Son Nét. C.Mora, soprano; K.V.Abel, clave.
 -22'30, Sant Bernat de la Real. Música Nostra
Sis Som
 20, Dima, 21'30, Son Vida. Schmidt, baríton; Deckert
 -21'30, Son Mas. C. Mora; K.V. Aben.
 21, Dime, 19, Escola d'estiu (Inst.Antoni Maura). Música Nostra
 23, Div, 20, Son Ripoll (Ctra Valldemossa, 6'700) Recital de piano i cant. Michelle Laurenci (piano), obres de Bach, Listz, Chopin. Francesca Quart (soprano), fragments d'òpera. Sylvia Corbacho (mezzo) fragments d'Aida i de Tosca. Mª J. Martorell (soprano) fragments de Bohemios i de La Traviata. P.Fuentes, fragments de Tosca i de Fedora.
 -22'30, Consell. Música Nostra
 24, Dis, 21'30, Son Marroig. FEST DEIA. Suzanne Bradbury, piano. Obres de Bach, Berg, Beethoven, Granados i Listz.
 -21'30, FEST BUNYOLA. Camerata Instrumental
 -22, Cl.St.Domingo.. FEST POLLENÇA. Paul Dan, piano.
 25, Diu, 22, Cartoixa. FEST CHOPIN. Joan Moll, piano. Obres de Scarlatti, Haendel, Bach, Berg i Chopin.
 -22'30, Son Oliva. Música Nostra
 -Consell. Concert de Música clàssica.
 26, Dill, 21'30, Son Nét. T.Geisselbrecht, guitarra.
 27, Dima, 21'30, Son Mas. Suzann Bradbury, piano.
 -22'30, Son Vida. José Ortiga, piano.
 30, Div, Felanitx. Concert de Cant coral.
 31, Dis, Son Marroig. FEST DEIA. Trio Americans in Paris (violí, cello, piano). Obres de Brahms, Granados, Karl Mansker.
 -21'30, Bunyola (Esgl.Parr.). FEST BUNYOLA. Hobkinson Smith, llaut barroc.
 -22, Cl.St.Domingo. FEST POLLENÇA. Janos Starker, cello.

SETEMBRE

- 3, Dima, 21'30, Son Mas. Trio Americans in Paris
 -21'30, Son Vida. Hanssenn Ingeborg, piano.
 6, Div, Galilea. Música Nostra
 7, Dis, 18, Costitx. Orquestra Ciutat de Palma
 -21'30, FEST BUNYOLA. Colegium Musicum
 8, Diu, El Terreno. Música Nostra
 -Son Ferriol. Música Nostra
 11, Dime. Inici SEMINARI INTERNAC. DE SARSUELA